

orgánem státním, a má se starati o nerušené zásobování a řádné hospodaření líhem v čsl. republice. Má proto dle § 19 mimo jiné rozdělovati čistěný lih pro všeobecnou potřebu. Dle § 25 může líhová komise použít k tomu podnikatelů, tam vyjmenovaných, kteří jsou povinni, dbáti a prováděti všechny příkazy dané jim líhovou komisí v oboru její působnosti. Nesporno je, že líhová komise udělila žalované firmě příkaz, dodati žalobci 100 litrů čistého líhu, a že žalobce jen z toho důvodu domáhá se dodávky té žalobou. Žalovaná firma má býti odsouzena k tomu, by splnila příkaz, daný jí líhovou komisí jako pomocným orgánem státním, činným v zájmu veřejném. Žalovaná strana měla dodati lih jen z příkazu líhové komise, jsouc k splnění tohoto příkazu povinna dle veřejnoprávního předpisu. Žalobce nedomáhá se jiného, než, by žalovaná strana plnila svou povinnost veřejnoprávní, totiž by vykonala příkaz, daný jí státním orgánem, jemuž je podřízena tím, že musí příkazy takové prováděti. Majíc příkaz ten splniti, byla žalovaná i proti žalobci v poměru veřejnoprávním, jsouc činna v zájmu veřejném, a nemůže donucena býti k splnění příkazu žalobou soukromoprávní.

Čís. 1511.

Darování bez skutečného odevzdání a zřízení notářského spisu stane se napotomním odevzdáním darované věci plně účinným.

Lstí ve smyslu § 870 obč. zák. jest každá vědomá nepravda, již jedna strana předkládá k věření druhé, pravého stavu neznající, a takto ji hledí oklamati.

Duševní stav, míněný v § 879 čís. 4 obč. zák. nemusí dosahovati stupně potřebného ku znesvěprávnění.

(Rozh. ze dne 21. února 1922, Rv II 426/21.)

Žalobci domáhali se na soudě, by smlouvy, jimiž prodaly žalované nemovitosti, byly uznány neplatnými, ježto jich obsah neodpovídá pravé vůli prodatelů, ano prohlášení bylo žalovanou vymámeno lstí, že se smlouvy přičí dobrým mravům, že postrádají zákonné formy a konečně, že byli prodatelé již 83 roků staří lidé, na duchu sesláblí a podléhali snadno cizím vlivům a domluvám. Procesní soud první stolice žalobu zamítl, vzav na základě výpovědí svědků za zjištěno, že trhové smlouvy byly zřízeny za okolností, z nichž jest zcela zřejmo, že mají veškeré náležitosti platných smluv (§§ 869, 1054 obč. zák.). **O d v o l a c í s o u d** rozsudek potvrdil.

N e j v y š š í s o u d zrušil rozsudky obou nižších soudů a vrátil věc prvému soudu, by o ní dále jednal a ji rozhodl.

D ů v o d y:

Námítka, že, pokud by šlo o darování, bylo by k platnosti smlouvy třeba notářského spisu, není opodstatněna, protože smlouva byla zachována a nabyvatelce zřízena knihovní držba, k jejíž zápisu již ve smlouvě svolení dáno. Předpis o nutnosti notářského spisu k platnosti smluv darovacích bez skutečného odevzdání věci má důvod svůj v tom, že prostě

sliby darovací snadno se činí, ale nesnadno plní, zákon tedy nerozvážnosti jednajícího čelí tím, že závaznost takového lehkomyšlného slibu neuznává a žádá k platnosti smlouvy formu, která poskytuje záruky, že slib byl náležitě uvážen. Ale splnění slibu bezforemně daného dokazuje, že obava byla zbytečná, že dar byl opravdovou vůlí slibujícího, a proto to, co na bezforemný slib skutečně plněno, nazpět žádati nelze (§ 1432 obč. zák.) nebo-li smlouva původně neplatná i pozdějším odevzdáním věci konvaliduje. Ostatně nehledě k převodu knihovní držby, kterou tu dle § 431 obč. zák. za rozhodnou považovati dlužno, stalo se hmotné odevzdání nemovitostí již dnem smlouvy, tedy současně, neboť se ve smlouvě praví, že držení a užívání přechází na kupitelku »dnešním dnem«. Za to nelze tak zhora pomínouti mlčením a bez provedení příslušných důkazů tyto dvě další námitky proti platnosti smlouvy: a) že prodávající byli kupitelkou ke smlouvě pohnuti lstí, že zejména jim předstírala, že žalobce je lenivý, že by pole neobdělal, že si chce vzít za ženu Apollonii O-ovou, ta že nic nemá, pro ni že oni přece majetek neschraňovali, on že je špatný hospodář a že by o všecko přišel, a že je přemlouvala, aby majetek raději dali jí, že by bylo škoda, aby do cizích rukou přišel (§ 870 obč. zák.), b) že využila duševní slabosti jejich, jež byla následkem jejich vysokého stáří — 83 let věku — a dala si poskytnouti od nich vzájemné plnění, jehož majetková hodnota jest v nápadném nepoměru s jejím plněním (§ 879 čís. 4 obč. zák.), ježto prý cena pozemků, za něž ona dala 1600 K a 300 K, činí ve skutečnosti 12.000 K a 25.000 K. Obě námitky jsou v úzké souvislosti, neboť i zdar lsti svádí žalující strana na slabomyslnost prodávajících. Doložiti dlužno toto: Ad a) Lest nepředpokládá dle pojmu svého snad nějakého složitého aparátu umělých úskoků, jichž pletivem nesnadno proniknouti, neboť takový aparát nazývá zákon (§ 199 lit. f oproti § 197 tr. zák.) pletichami, nýbrž lstí dle obecného pojmu a proto také po rozumu § 870 obč. zák. — kde zákon pojmu nedefinuje, dlužno je bráti ve smyslu obecného názoru — jest každá vědomá nepravda, kterou jedna strana předkládá druhé, pravý stav věci neznající, k věření a takto ji oklamati hledí: jestliže druhá strana této nepravdě uvěří a jen následkem této své víry ve smlouvu vejde, kterou by jinak byla neučinila, jest dána skutková povaha § 870 obč. zák. t. j. strana byla ke smlouvě pohnuta lstí. Ad b) Řád o zbavení svéprávnosti, osvojiv si názor novodobé lékařské vědy a přihlížeje k praktickým potřebám právního života, uznal, že nezpůsobilost k právním činům zakládají i takové stavy duševní sešlosti, jež sice za choromyslnost (šílenost neb blbost), kterou občanský zákon (§ 273) jedině za příčinu nezpůsobilosti k právním činům uznával, pokládány býti nemohou, jež ale nicméně právě proto, že duševní kapacitu osoby snižují pod průměr normálního člověka, dokazují, že osoba taková, třeba byla způsobilá záležitosti své spravovati, přece není s to spravovati je zdatně a úspěšně tak, jak toho dobře pochopený zájem její vyžaduje, a staví proto osobu takovou pod ochranu zákonného zástupce a soudu. Sem patří zejména slabomyslnost a pijáctví. Než § 879 obč. zák. čís. 4 ani tak sešlého stavu duševního, tak hlubokého poklesu duševních sil nevyžaduje, a netřeba tedy, by stav osoby byl toho rázu, že by mohla býti svéprávnosti aspoň částečně zbavena, nýbrž jemu stačí, aby tu byla slabost rozumu (Verstandesschwäche) — to je jiné než slabomyslnost (Geistesschwäche) řádu o zbav. svépr., jež může býti druhými vyžítkována na její škodu. Že to u osob přes 80 let

věku jest nejen možno, nýbrž spíše bude docela snad pravidlem, jest na jev. Dle výpovědi svědkyně N-ové prodávající Martin N. sám si jí stěžoval, že »už tak dobrý rozum nemá jako dřív« a o spoluprodávající Marii N-ové praví svědek N., že vůbec nebyla tak čilého rozumu, jako její muž. Z výpovědi obou svědků pak, kdyby nižší stolice obsah jich vzaly za prokázaný, by plynulo, že se Martin N. cítil prodejem v nadějích svých zklamán. Jest tedy třeba věc blíže projednati a provésti důkazy o tom, zda-li předstírání ad a) tvrzeného užito bylo a zda-li to bylo předstírání t. j. tvrzení nepravdivé, a zda-li poměr cen je takový, jak ad b) uváděno či jaký, jakož i otázku rozumové dekadence prodávajících pokud možno blíže osvětliti. To, že Martin N. u notáře vůli svou jasně projevil, nevyvrací nijak námitky a) a b), neboť, jsou-li tyto pravdivé, pak to byl jen výsledek toho, že mysl jeho byla napřed způsobem od žalobce tvrzeným ke smlouvě zpracována, což ovšem z projevu před notářem učiněného patrně býti nemuselo.

Čís. 1512.

Přípustno, by k zajištění peněžní pohledávky převedeno bylo na věřitele vlastnictví k dlužníkovým věcem.

Tím, že nabyvatel si prohlédl věci, jichž se mu mělo takto dostati, a jich se rukou dotekl, nebyly mu věci ještě odevzdány.

(Rozh. ze dne 21. února 1922, Rv II 67/22.)

Žalobce domáhal se na vymáhajícím věřiteli vyloučení věcí z exekuce, tvrdě, že mu byly dlužníkem dány do vlastnictví ku zajištění jeho pohledávky. Procesní soud první stolice žalobě vyhověl, maje za to, že i převod ku zajištění jest platným titulem ku nabytí práva vlastnického, co do odevzdání věcí uvedl v důvodech: Žalobce udal, že si věci prohlédl a jich se rukou dotkl, aniž je nějak ovšem poznačil. Tento způsob dlužno považovati za dostatečné odevzdání ve smyslu § 426 a násl. obč. zák. zvláště když svědkyně T-ová a žalobce sám udali, že věci ponechány dále v užívání svědkyně. Odvolací soud žalobu zamítl. Důvody: Zjištěno, že ohledně sporných, žalovaným zabavených předmětů byla mezi žalobcem a Marií T-ovou (dlužnicí) uzavřena smlouva, jejímž účelem bylo zajištění pohledávky žalobce oproti Marii T-ové. Rozhodující jest, nabytí-li žalobce touto smlouvou vlastnictví k dotyčným předmětům, poněvadž žalobce se opírá proti exekuci, žalovaným na předměty vedené, jedině z důvodu, že ty věci jsou jeho vlastnictvím. Na základě okolností zjištěných prvním soudem a na základě opětného výsledku svědkyně Marie T-ové, slyšené v odvolacím řízení, dospěl odvolací soud k úsudku, že právo vlastnické k věcem na žalobce převedeno nebylo. Ve smlouvě mezi žalobcem a Marií T-ovou jest uvedeno, že Marie T-ová přenechává vlastnictví ku svým movitým věcem žalobci na tak dlouho, dokud pohledávky jeho nezapraví. Jak dále výsledkem Marie T-ové jest zjištěno, směřovala vůle stran k tomu, by, pokud Marie T-ová nezapraví žalobci pohledávku, dotyčné, žalobci postoupené věci zůstaly v užívání Marie T-ové, a že, jakmile pohledávka žalobce bude zapravena, věci zase budou patřiti Marii T-ové a že s nimi bude moci volně nakládati. Z toho jest patrné, že, ač Marie T-ová a žalobce v písemné smlouvě mluví o postoupení vlast-